

לא תחסום רב בדברו

לייבא לישראל מכוניות שאסור להשתמש בהן בארץ-ייצורן, מפני שחסרים בהן אביזרי-בטיחות הנדרשים? מדוע אין חובת-שימוש בחגורות-בטיחות בערים? כל אלה אינן שאלות שאפשר לדון בהן באווירה של היסטוריה. אך למרבה הצער, אחרי כמה ימים של אורגיה היסטורית, שוכח הציבור את כל העניין, ועובר למוקד-ההתרגשות הבא. עד לתאונה הגדולה הבאה.

פנים מסויימות

במראה

מבין אביזרי-הבטיחות במכונית, אחד החשובים ביותר הוא הראי החיצוני הקטן הקבוע בצד הימני של המכונית. הוא עוזר לך לדעת מה מתרחש במסלול שימיניך, אם מישור מתכוון שם לעקוף אותך (כמקובל בארצנו). במכוניות רבות יש בוויית מסויימת שטח מת, ואינך יודע מה מתרחש שם אלא בעזרת ראי זה.

אלא מה? מכוניתך חנתה באחד הרחובות הסמוכים לשפת-הים, וכשאתה ממשיך בניסיעתך, וברגע הצורך שולח מבט בראי הימני — מסתבר לך לפתע כי הראי איננו, ובחלקיקי-השניה המכריע לא ראית את האופנוע שהגיה שם. את המכונית שהחלה עוקפת אותך מימין. זה יכול לגרום לתאונה המורח, אף קטלנית. תוך כדי נסיעה אתה שולח יד כדי ליישר את הראי, ונוכח לדעת כי אין זה קל כלל. די קשה להחזיר את הראי לזווית המדוייקת הדרושה למילוי תפקידו! מי מכופף אותו? ומדוע דווקא בקירבת הים? פשוט מאוד: אלפי נערות (ואולי גם נערים, מי יודע?) חוזרות מן הים. הן מרגישות לפתע בתשוקה עזה, שאין להתגבר עליה, להסתרק ולהתאפר. מה עושים? ניגשים אל המכונית הקרובה ביותר, מכופפים את הראי ומשתמשים בו תחת ראי-כיס, לולא הייתי חובבי-חיות, הייתי שואל לנערות אלה כמה שמות מעולמם של בעלי-החיים.

צור מיכאל וגואלו

הייתי אחד מחברי-הכנסת הראשונים שחתמו על בקשה למתן חנינה למיכאל צור.

בשעתו זה עורר תמיהה רבה. כמה מחברי הטובים ביותר זעמו על המעשה. מה פיתאום? צור הוא פושע כלכלי. העולם הזה תרם תרומה חשובה ביותר להשיפת הפרשה, שהביאה אותו לכלא. הוא גם איש הציבור הדתי. איך זה יתכן שמי שדוגל בצדק חברתי ובביעור השחיתות יתן את ידו לשיחרורו מן הכלא של אדם המסמל את ההיפך? עם שיחרור האיש מן הכלא, בעיקבות הבקשה ההיא, אולי כדאי להסביר את פשר החימת.

אני שונא את המוסד ששמו בית-סוהר. אני סבור כי כליאה בשאול-תחתית זה היא עונש אכזרי, מוגזם ובלתי-אנושי. אני מוכן לחתום על בקשת-חנינה לכל אדם, אלא אם כן אין מנוס מבידודו מן החברה באתרי-עינויים אלה, מחוסר מקומות מתאימים יותר. כימעט ואיני מעלה על דעתי פשעים המצדיקים את כליאתו של אדם במשך שש וחצי שנים — כימעט עשירית מתוחלת-החיים הממוצעת של אדם. בשעתו הייתי שותף להחלטות שהתקבלו בשבועון זה לגבי הטיפול בפרשתו, ועל כן אני נושא במידת-מה באחריות לשליחתו לכלא. פסק-הדין היה דרוש, העונש היה דרוש — למען יראו וייראו, למען ההרתעה, למען הקביעה שפשע כלכלי "כזה הוא פשע חמור מאוד נגד זוהי מיצוה חברתית. אך המשך כליאתו של אדם, בשנה השביעית והשמינית והלאה, את מי היא מש-רתת? איזו טובה תצמח מכך לאיש — מילבד סיפוק דיווחים שקיבלתי מפי אסי-מעולם לא החלפת, כמי-דומני, מילה עם מיכאל צור. איני מכיר אותו. אך התרשמתי מאוד מגישתה האנושית הכנה של אשתו, כאשר הופיעה בטלוויזיה בשעתו. התרשמתי מן הדיוחים שקיבלתי מפי אסי-רים, שהשתחררו, על פעור-לתו של צור בכלא. היה נדמה לי שזהו מיקרה בולט

צור (1975)

וברור שבו מוצדקת המתקת-העונש מטעם נשיא-המדינה, כאשר שר-המישפטים דאז, שמואל המיר, הזיז שמים ואיך כדי למנוע את השיחרור. התחוקתי ביבעתי שזו מעשה אנושי חיובי.

השבוע, כאשר שמעתי את דבריו של מיכאל צור בטלוויזיה, שמחתי שהיה לי חלק בשיחרורו, כשם שהיה לי חלק בכליאתו. האיש דיבר לעניין. אני מקווה שיקדיש בשנים הבאות לפחות חלק ממיצו למאבק על רפורמה כללית של מערכת-הענישה בישראל.

והכל קינאו בשר-התחבורה החדש, חיים קורפו, שרכב על הגל ושהשתוף באור הזרקורים. לא איני מולול בחומרתו הקיצונית של העניין. כל אדם הנהרג בכביש — ככל אדם הנהרג בקרב או בתאור נתיב-עבודה או במחלה — הוא אבידה איומה ליקיריו. המשותקים והנכים מתייסרים ביסורים נוראים. חובה היא לצמצם את מיספר התאונות, להקטין את מיספר ההרוגים והפצועים קשה. אפשר לעשות זאת. אך אני מולול בצורה זו של טיפול באמצעות היסטר-יה. ההיסטריות היא מחלה, לא תרופה. ואני מולול בגודש השטויות הנשמעות ברגעים כאלה על נושא המחייב מחשבה שקולה והתבטאות אחראית. הפוליטיקאים דיברו על הצורך ב"החמרת העונשים". זוהי תמיד הדרך הקלה ביותר לסיפוק יצרי ההמון הנסער, אף שכל המומחים למדו מזמן כי אין קשר בין חומרת העונשים ובין מיספר התאונות. שר-התחבורה החדש, עסקן ממדרגה שלישית שזכה בתפקיד אחראי זה בשל נכונותו לעשות כל מעשה מכוער למען מיפלגתו

בכנסת הקודמת, מוצא את הפיתרון המקובל על בירוקר-טים חסרי-כשרון: להקים עוד ועדה, עוד "מינהל", והאנן שיהם חסרי-כשרון קוראים לזולתם להיות טובים כמוהם. חוששני שכל זה לא ימנע אף תאונה קטלנית אחת, ואילו תמונות-הזוועה המוקרנות בטלוויזיה משפיעות מאוד — במשך שעה-שעתיים.

דרושה מחשבה מקורית, דרושות הצעות חדשות, דרוש שה בדיקה מחודשת של הגורמים הסמויים. הנהג הישר-אלי הוא תוקפני וכו' וכו' בוודאי. כל אחד מאיתנו יכול להסתכל בראי ולהיווכח בכך, השאלה היא: מדוע? האם חשב מישור, למשל, על האקלים? אנהנו חיים בו, אך מעטים מהרהרים בהשפעתו.

מאריך טוויין אמר, כידוע: "הכל מדברים על מוגר-האוויר, אך איש אינו עושה דבר בעניין זה". ובכן, אפשר בהחלט לעשות דבר, אפשר לדאוג למיוג-האוויר בתחבורה הציבורית, וים במשאיות וברכב אחר שבו מבלה הנהג המיקצועי את מרבית שעות יומו. בקיץ הישראלי אלה הם תנורים ניידים, האוכלים את עצבי הנהג כשם שהומצת-גפרית אוכלת את המיכל שלה. תיאודור הרצל לא רצה לבחור בארץ-ישראל, מפני שגראה לו שהאקלים שלה אינו מתאים לאדם אירופי. האקלים היסיתיכוני יצר קצב-חיים איטי יותר, יחס שונה לזמן, לדייקנות. האדם הישראלי אימך לעצמו מושגים מערביים, שואף (לפחות בתיאוריה) לדייקנות מערבית. כשהוא יוצא מן הבית ביום שרבי, הוא רוצה להגיע בזמן לפנישה — ועל כן הוא ממהר, מתעצבן, מקלל את הנהג שלפניו, שחטף נירוואנה הודית באמצע הכביש, מנסה לעקוף מימין או משמאל, מגביר את המהירות.

כאשר עבר גלי-חום ממושך על האיים הבריטיים, הפכו גם האנגלים בתחנות-התחתית לחיות-טרף.

אחד המומחים אמר בטלוויזיה — וזהו הפסוק היחידי בכל הוויכוח שנשמע לי חכם — שהתאונות נגרמות שווה-בשווה על-ידי הנהגים קלי-הדעת והנהגים הזוהרים. נהג "זהיר" אחד שכזה, העוצר את שטף התנועה, יכול לשגע עשרה נהגים נורמליים ולהפכם לבלתי-נורמליים. הוא יכול להביאם לכך שיעקפו אותו בצורה קלתי-דעת, כפי שקרה, כך נדמה לי, בתאונה בכביש רמלה.

דעתי היא שחוסר-הידיעה של הנהגים מסוכן יותר מאשר חוסר-הזהירות שלהם. במשך שנים בילבלתי את מוחם של שרים ושדרים, כדי שיחליפו את השירים ה-האידיוטיים של הלהקות הצבאיות בטלוויזיה בהדרכה מיקצועית לנהגים. הדבר נעשה, לבסוף, אך לא די בכך. צריכים לשנן שוב ושוב: מה זה מסלול, איך עוקפים, למי זכות-קדימה.

ועוד ועוד. כאשר החלפיים הם יקרים בצורה מסוי-רפת — בגלל רשלנות הממשלה ומיסיה — האם מותר לפים כל החלקים הפגומים בעוד מועד? האם הגבלת המהירות בכבישים המהירים מעילה או מיקה, כשהיא מביאה את רוב הנהגים להפרת-חוק? האם עדיין מותר

איזה בידור! כמו כל המדינה, ישבתי מרותק מול מקלטי-הטלוויזיה ועקבתי אחרי מאבקי-האיתנים בין הרב הראשי הפרופסור לארכיאולוגיה, בשיפוטו של השדר-הכוכב שגם הוא לא טמן את ידו בצלחת.

זה עלה על החובבות. קרמיט, ומיס פיגי אינם יכולים להשתוות לשלמה גורן, ייגאל ידין ויעקוב אחימאיר. כבוד הרב מנוסף בתצלומים של עצמות. בכל רגע היה נדמה שהנהיגה הוא עומד להניח על השולחן ערימה של גולגולות. הוא החפרף, לא הניח לאיש לדבר, התעקש לקרוא את כל הציטטין שהכין מראש, ובכלל הפגין מישחק מעור-לה.

ייגאל סוקניק נחשב עוד בגימנסיה כשחקן מזהיר, בעולה אף על אחיו. הנה אימת ציפיות אלה. העי-ויות-הפנים שלו היו שוות אלף טענות מלומדות. ברק הקרחת, רטט השפם, תנוי-עוטי-היאוש של הזרועות — ממש מעולה.

ואיזו תרבות-דיבור! הר-התפרצויות, ההפרעות ההדדיות, האיזמים בתביעות-דיבה, ההאשמות בשקר!

זה יכול היה להיות תענוג צרוף, לולא הפריע מדי פעם יעקוב אחימאיר. הוא הכין לעצמו שאלות מראש, והתעקש לשאול אותן בדיוק כאשר הרב-אלוף והאלוף-רב הגיעו לנקודות מרתקות.

זוהי ביכלל מחלה של רוב מראיני הטלוויזיה הישר-ראלית. הם מכינים לעצמם מראש בשקידה רבה מיטת-סדום של שאלות, ומניחים בה את המרואיין. לא איכפת להם שבינתיים נאמרים דברים הרבה יותר חשובים ומפיעים, שיש להמשיך בהם, לחקור אותם, לשאול לגביהם. לעיתים נדמה שהם כה עסוקים בהתעמקות בשאלות שהכינו, עד כי כלל אינם שומעים את התשור-בות, ואינם יכולים לנצלן לשם פיתוח דו-שיח אמיתי. אך אחימאיר כיפר על הכל כאשר ביקש מן הרב הראשי לישראל, "לשים מחסום לפיו", זה היה השיא.

אני בטוח כי הדבר מותר על פי ההלכה. התורה מצווה: "לא תחסום שור בדישו". מכאן אפשר לגזור איסור מקביל: "לא תחסום רב בדברו". על כן היטיב לעשות כאשר התנצל למחרת היום.

מראיין הבי-בי-סי לא יאמר לארכיבישוף של קנטבררי SHUT UP! — גם אם הפיתוי לומר כך הוא רב ועז. אך גם הארכיבישוף לא היה, ימנע, צועק כמו רוכל בשוק.

להחטיא את הרבים

הארץ הביא תדפיס של כרוז שהודבק בחוצות מאה-שערים, לאמור:

"אזהרה חמורה. שמענו בחרדה על פירצה חמורה לצערנו גם לתוך בתים חרדיים, שבנותיהם החלו ללבוש גרביים שקופות. מהמאדע החדשה, המכוונת להבליט מראה בשרן מתוך הגרביים הכהות, וכל הגרביים השקופות בכלל, וגורמים בזה להחטיא את הרבים, וכוהולכת בלי גרביים בכלל רח"ל... וגו'.

וזה הרגיל אותי מאוד-מאוד. לא איכפת לי שהרבנים שליט"א, שריי-התורה, רוצים למנוע ממני ליהנות ממראה רגליהן של בנות דתיות. על כך אפשר לחלול. אני מוכן לסלוח להם על אשר הם מתכוונים לעולל לנשים.

אך איני מוכן לסלוח להם על אשר הם מעוללים לשפה העברית. יש גבול לאכזריות! גרביים שקופות? גרביים כהות? ומי כותב כך? גדולים בתורה! אוי לעיניים שכן רואות! (ואולי, בלשון הרבנים המלומדים האלה, אי לעיניים שכן רואים ולאזונים שכן שומעים ולאצבעות שכן כותבים ולידיים שכן מדביקים!)

אנחנו משחררים את האברכים האלה משרות בצה"ל כדי שיהיה להם פנאי להקדיש את כל-יכולם ללימוד התורה והנביאים והכתובים — הכתובים בעברית נהדרת. והנה מסתבר שאף עברית כהלכה לא למדו. מרוב עיסוקם בהצצה לחלונות חדריהן של בנות-תפוצות הגורבות גרביים כהים ושקופים. כאמור, אוי וי!

על כנפי ההיסטוריה

זה מתאים לעידן התקשורת, וזה מתאים לאופי הלאומי. תשומת-הלב הציבורית טסה, על כנפי ההיסטוריה, מפרשה לפרשה ומתהרגשות להתרגשות. היא נוחתת פעם פה ופעם שם, זועקת ומודעת, וממשיכה בדרכה. השבוע שעבר היה שבוע-ההיסטוריה של "הקטל בדרי-כים". רצה המיקרה האכזרי שכמה תאונות חמורות במיוחד יצטברו בשבוע אחד — והנה חגיגה, הטלוויזיה נרעשה, פיו-של של פוליטיקאי הפיק פנינים משומשות.